

Vertybinių nuostatų deklaracija

Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio Inicijatyvinės grupės klubas (toliau – Klubas) siekia suburti ir vienyti visus geros valios žmones, pasiryžusius savo asmeniniu pavyzdžiu ir viešąja veikla liudyti Sąjūdžio iškeltas vertybes ir idealus bei siekti, kad jie būtų realiai įgyvendinti atkurtoje Lietuvos valstybės gyvenime.

Į visos tautos Sąjūdį susibūrusių šalies piliečių didžiulėmis pastangomis ir net sąjūdininkų asmeninės gyvybės aukos kaina atkūrusi savo nepriklausomybę Lietuva sugrįžo į savarankiškų pasaulio šalių šeimą ir tapo pripažinta tarptautinės valstybių bendrijos nare. Valstybės atkūrimas buvo milžiniškas laimėjimas, žadinęs viltis, kad okupacijos sąlygomis merdėjusios ir pamažu nykusios mūsų tautos gyvenimas pasuks naują vaga.

Šios viltys išsipildė tik iš dalies. Programiniai Sąjūdžio siekiai iš pagrindų pertvarkyti išsilaisvinusios šalies gyvenimą ir sukurti modernią, teisingą ir klestinčią valstybę, turėjusią tapti namais visiems jos piliečiams, liko neįgyvendinti.

Du nepriklausomo gyvenimo dešimtmečiai parodė, kad atsikratyti svetimų valdžios ir jos primestos tvarkos buvo lengviau, negu atkūrus nepriklausomybę keistis patiems ir statyti valstybės gyvenimą ant naujų ir tvirtų pamatų. Esminėms permainoms nepritarė ir joms priešinosi ne tik Nepriklausomybės siekio nerėmę arba kovos už ją laikotarpiu tvirtai neapsisprendę ir todėl svyravę bei nuoširdžiai ir aktyviai dėl jos nekovoję žmonės. Ryžtingai kurti modernios valstybės nepanoro ir dalis sąjūdininkų, išsižadėjusių Sąjūdžio idealų ir iškeitusių juos į galimybę naudotis senosiomis ir sparčiai besirandančiomis naujomis nomenklatūrinėmis privilegijomis.

Atvirai išsižadėjus Sąjūdžio programinių nuostatų valstybė buvo statoma neturint aiškių dvasinių, moralinių ir politinių gairių. Todėl jos raida iš esmės nukrypo nuo ją atkuriant keltų tikslų. Formaliai vėl sugrįžusi į Vakarų pasaulio civilizacinę ir geopolitinę erdvę, Lietuva savo vidaus politine, socialine ir ekonomine santvarka bei svarbiausiais plėtros rodikliais tebėra tarp labiausiai atsilikusių to pasaulio šalių. Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtinti tautos suvereniteto, demokratijos, teisinės valstybės, laisvos rinkos, visų piliečių lygiateisiškumo principai buvo paminti ir liko neįgyvendinti. Jie virto tuščiomis popierinėmis deklaracijomis, išoriniu fasadu, slepiančiu kriminalizuotos nomenklatūrinės oligarchijos neribotą ir nekontroliuojamą valdžią ir savivalę, monopolijų ir oligopolijų diktatą, piliečių skirstymą į „lygius“ ir „lygesnius“, didžiulę turtinę diferenciaciją ir milžinišką socialinę atskirtį. Tokia Lietuvos valstybės raida stumia šalį į aklavietę ir yra pagrindinės vis didėjančios dvasinės, moralinės, politinės, ekonominės ir socialinės krizės priežstis.

Tai supranta ir jaučia dauguma šalies piliečių. Didelę dalį visuomenės yra užvaldžiusios abejingumo ir nusivylimo Nepriklausomybės idealais nuotaikos, skatinančios nepasitikėti valstybe ir savo pačių ateitimi joje. Vis didėjantis atotrūkis tarp visuomenės ir valstybės bei pavojingą mastą ir formas įgyjantis piliečių ir valdžios tarpusavio susvetimėjimas darosi valstybę destabilizuojančiu ir jai grėsme keliančiu veiksniu.

Lietuvoje netrūksta patriotiškai ir pilietiškai mėstančių žmonių, kuriems rūpi tautos ir valstybės ateitis. Tačiau jų galimybės daryti įtaką valdžios veiksams bei lemti valstybės ateitį yra sąmoningai apribotos ir menkos. Sutelkti šių žmonių energiją ir kūrybines galias kuriamajam valstybės darbui yra svarbiausias ir neatidėliotinas nūdienos uždavinys.

Lietuva išgyvena ne vien finansinę, ekonominę ar socialinę, bet ir sistemine krizę. Jos neįmanoma įveikti dalinėmis ir pusinėmis reformomis. Pribrendo būtinybė iš pagrindų atnaujinti ir pertvarkyti tautos ir valstybės gyvenimą. Moralinėmis ir intelektualinėmis tokio atsinaujinimo gairėmis gali būti tik vis dar gyva ir šiandien kaip niekad aktuali Sąjūdžio iškelta nepriklausomos, laisvos, doros ir teisingos Lietuvos vizija. Tokią Lietuvą sukursime tik vadovaudamiesi šiomis pamatinėmis vertybinėmis nuostatomis:

Pagarba asmeniui ir jo orumui. Žmogus kaip asmuo nėra tik gamtinė ir socialinė būtybė. Asmuo pranoksta gamtinę ir socialinę tikrovę savo dvasine prigimtimi, padarancia jį unikalia, turinčia laisvą valią bei nelygstamai vertinga ir oria būtybe. Jo orumo pagrindas ir šaltinis yra priklausomybė aukštesnei dvasinei tvarkai ir atsakinga apsisprendimo laisvė. Asmens vertės ir orumo matu negali būti tik jo turtinė ir socialinė padėtis. Juo pirmiausia yra asmens apsisprendimas ir gebėjimas naudotis jam suteikta valios ir pasirinkimo laisve žmogaus prigimties ir orumo reikalavimus atitinkančiu būdu. Tik mąstydamas, elgiamasis ir veikdamas kaip sąmoningas ir brandus asmuo žmogus gali sukurti ir išsaugoti kūrybingą ir harmoningą santykį su artimiausia aplinka ir pasauliu. Jis siekia darniai sugyventi su kitais žmonėmis derindamas savo tikslus su žmonių bendrijai priklausančių kitų asmenų teisėtais poreikiais ir lūkesčiais. Asmuo suvokia jį supančio gamtinio pasaulio grožį, didingumą ir savaiminę vertę, todėl jaučia pareigą tausoti ir puoselėti gamtą – išsaugoti ją ne tik savajai, bet ir į pasaulį dar ateisiančioms ir jame gyvenančioms būsimosioms žmonių kartoms.

Pagarba ir pareiga tarnauti bendruomenei. Žmogus iš prigimties yra bendruomeninė būtybė ir gimsta konkrečioje žmonių bendrijoje - šeimoje. Tik priklausydamas jai, o vėliau ir platesnėms bendrijoms, jis gali tapti brandžiu ir visaverčiu asmeniu realizuodamas savo prigimtines galias ir gebėjimus. Asmuo pasiekia savo buvimo ir gyvenimo pilnatvę vykdydamas Dievo arba prigimties jam duotą gyvenimo pašaukimą ir uždavinį. Šį gyvenimo tikslą įmanoma įgyvendinti tik bendradarbiaujant su kitais asmenimis ir būnant visateisiu ir atsakingu savo bendrijos ir žmonijos nariu. Priklausomybė bendruomenei ir tarnavimas jai yra ne tik žmogaus išlikimo ir savęs realizavimo, bet ir dvasinio bei moralinio augimo ir tobulėjimo būtina sąlyga

Pagarba krikščioniškajai ir kitoms tradicinėms Lietuvos religijoms bei jų išpažįstamoms ir ginamoms moralinėms vertybėms. Aiškios ir tvirtos moralinės nuostatos yra būtina sąmoningo ir laisvo asmens apsisprendimo, orientavimosi pasaulyje ir visaverčio gyvenimo sąlyga. Pagarba kiekvieno žmogaus sąžinės ir įsitikinimų laisvei yra suderinama su pripažinimu, kad laiko patikrinti tradicinių religijų skelbiami ir ginami moralės principai yra ne “praities atgyvenos”, bet kiekvienos sveikos ir darnios visuomenės egzistavimo pagrindas. Šie principai yra vienintelis tvirtas ir patikimas harmoningų socialinių santykių normatyvinis pagrindas, todėl turi būti dedamos visos pastangos siekiant, kad jais būtų realiai vadovaujamaši privačiame ir viešajame gyvenime.

Pagarba pamatinėms žmogaus ir piliečio teisėms bei laisvėms ir asmeninė kiekvieno žmogaus atsakomybė už savo veiksmus. Asmens laisvė yra viena svarbiausių visaverčio ir oraus jo gyvenimo sąlygų, kai ji derinama su atsakomybe. Nepriklausomybę atkūrusioje

Lietuvoje turi būti realiai apsaugotos ir pritreikus tvirtai ginamos pamatinės žmogaus ir piliečio teisės bei laisvės. Būtina laisvės išsaugojimo ir jos plėtojimo sąlyga yra įvairiopa (moralinė, politinė, teisinė) asmeninė kiekvieno žmogaus atsakomybė už bet kuriomis sąlygomis ir aplinkybėmis praeityje, dabartyje ar ateityje padarytus veiksmus. Asmens veiksmai, nesuderinami su visuotiniais, pamatiniais ir laiko patikrintais moralės principais bei žmogaus moraliniu orumu turi būti laikomi laisvės neigimo ir griovimo apraiškėmis.

Pagarba šeimai ir rūpinimasis ja. Šeima yra pirmoji ir pamatinė žmonių bendrija, kurios nariu tampa žmogus. Šeima yra pirmapradė ir artimiausia žmogaus aplinka, kurioje padedami ir formuojasi jo asmenybės pagrindai. Gyvendamas šeimoje ir būdamas jos narys žmogus mokosi bendrauti ir bendradarbiauti su kitais asmenimis bei derinti savo reikmes su jų poreikiais. Šeima yra natūraliausia ir palankiausia terpė ugdyti žmogaus valią, sąžinę, savigarbos ir pareigos jausmą, be kurių jis nepajėgtų tapti garbingu ir atsakingu kitų žmonių bendrijų nariu.

Pagarba tautai, tautinė savigarba ir atsakomybė. Pagarbos ir ištikimybės savo tautai, tautinės savimonės ir savigarbos puoselėjimas yra būtina tautos ir valstybės išlikimo šiuolaikiniame pasaulyje sąlyga. Išlaikyti tautinį tapatumą įmanoma tik sąmoningai ir kryptingai ugdant ir puoselėjant tautos kultūrą ir kalbą bei saugant jos istorinę atmintį. Tautinis tapatumas kaip neatskiriama asmens tapatumo dalis šiuolaikinėje Lietuvoje gali būti išsaugotas ir ugdomas tik sąmoningai ir laisvai prisiimant ne vien modernios demokratinės valstybės piliečio teises, bet ir atsakomybę bei iš jos kylančias moralines, politines ir visuomenines pareigas savo bendruomenei, tautai, šaliai ir valstybei.

Pagarba ir parama tautinėms bendrijoms. Tautinės kultūros plėtra ir jos perėmimas yra būtina brandaus ir atsakingo asmens ugdymo sąlyga. Tautinių kultūrų tradicijos ir jų tąsa yra vienas svarbiausių asmens visapusiškos ir harmoningos socializacijos sąlygų ir ramsčių, nes leidžia jam sklandžiai įsitraukti į visuomenės gyvenimą ir darniai bendradarbiauti su kitais jos nariais vadovaujantis iš tradicijos perimtomis papročių ir elgesio normomis ir taisyklėmis. Tautinės bendrijos saugo ir puoselėja šias tradicijas. Padėdamos tenkinti savo narių poreikius, jos padeda suburti savo narius, gyvenančius kitose šalyse, palaikyti jų tautinę savimonę, išlaikyti ir stiprinti jų ryšius su tėvyne. Ugdydamos visuomenės nario tautinę ir kultūrinę savimonę jos formuoja sąmoningą, savo tapatumą suvokiantį šalies pilietį, gebantį atlikti savo pareigas valstybei ir deramai prisidėti kuriant jos gerovę.

Žmogiškasis ir bendruomeninis solidarumas. Socialinis teisingumas. Ekonominė, socialinė ir kultūrinė šalies pažanga pati savaime nelaiduoja visuomenės darnos ir teisingumo, jeigu šios pažangos vaisiais negali naudotis didelė dalis ar net dauguma valstybės piliečių. Todėl pastangos kuo greičiau Lietuvoje sukurti bent minimalias kiekvieno žmogaus orumą atitinkančias gyvenimo sąlygas turėtų būti laikomas vienu svarbiausių artimiausios ateities visuomenės ir valstybės tikslų. Šį tikslą įmanoma pasiekti tik tuo atveju, jeigu valstybės socialinė politika įgys aiškų vertybinį matmenį ir ją įgyvendinant bus vadovaujama klasikine ir krikščioniška bendrojo gėrio samprata ir bendruomeninio bei pilietinio solidarumo, taip pat socialinio teisingumo principais.

Lojalumas Tėvynei ir valstybei, pilietinė atsakomybė. Nacionalinė valstybė yra aukščiausia tautos politinės organizacijos forma ir būtina jos išlikimo ir klestėjimo sąlyga. Lojalumas savo Tėvynei ir valstybei yra besąlygiška kiekvieno piliečio pareiga. Asmens

neloyalumo savo Tėvynei, valstybei ir tautai negalima pateisinti jokiais priežastimis ir motyvais. Lojalus savo valstybei pilietis privalo rūpintis ir reikalauti, kad valstybės vidaus santvarka ir jos gyvenimas būtų grindžiami bendrojo gėrio siekiu, teisingumu ir teise. Pilietinė atsakomybė įpareigoja paklusti tik teisėtos valdžios teisingiems ir pagrįstiems sprendimams. Teisėta valdžia yra tik tokia valdžia, kurią laisva valia remia piliečiai ir kuri tarnauja visų piliečių bendrajam gėriui. Viena iš svarbiausių piliečio teisių ir pareigų yra kontroliuoti valdžios veiksmus. Esant konfliktui tarp bendrųjų valstybės interesų ir privačių valdžios atstovų siekių pirmenybė turi būti teikiama bendriesiems valstybės interesams ir jie turi būti besąlygiškai ginami.

Moralės reikalavimų pirmenybė prieš partinius ir politinius interesus. Įgyvendindamas savo pilietines teises ir vykdydamas piliečio pareigas, taip pat dalyvaudamas viešajame visomeniniame ir politiniame gyvenime asmuo turi vadovautis savo moralinėmis nuostatomis ir sąžine. Tais atvejais, kai jo politinės pažiūros ir ideologinės nuostatos, lojalumas remiamai partijai arba valstybės valdžiai yra nesuderinami su pamatiniais moralės principais ir sąžinės reikalavimais, privačioje ir viešojoje erdvėje dera veikti vadovaujantis moralės ir sąžinės imperatyvais jiems atiduodant pirmenybę prieš visas kitas ideologines ar partines veiklos paskatas ir motyvus.

Asmeninį išsipareigojimą vadovautis šiomis vertybinėmis nuostatomis pripažįstame esant minimaliai būtinu sąjūdininkų bendrijai ir Sąjūdžio klubui norinčių priklausyti asmenų telkimosi ir vienijimosi pagrindu. Šitoks išsipareigojimas yra natūrali ir savaimė suprantama autentiškos ir gyvos sąjūdinės dvasios bei ją ikūnijančios ir atspindinčios moralinės, patriotinės ir pilietinės Lietuvos žmogaus pozicijos išraiška ir asmenišką liudijimą.